ΕΤΟΣ Α΄. Ἐν Ἡρακλείῳ Κρήτης τῇ 22 Ἰανουαρίου 1911 ΑΡΙΘ. 4.

ΠΟΙΜΗΝ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΟΝ ΚΗΡΥΓΜΑ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ
ΥΠΟ ΤΗΣ ΕΝ ΚΡΗΤΗι ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ
ΔΑΠΑΝΗι ΤΩΝ ΜΟΝΑΣΤΗΡΙΑΚΩΝ ΤΑΜΕΙΩΝ ΚΡΗΤΗΣ

ΚΥΡΙΑΚΗι ΔΕΚΑΤΗι ΠΕΜΠΤΗι ΛΟΥΚΑ

Τῷ καιρῷ ἐκείνῳ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς τὴν Ἱεριχώ. Καὶ ἰδοὺ ἀνὴρ ὀνόματι καλούμενος Ζακχαῖος, καὶ αὐτὸς ἦν ἀρχιτελώνης· καὶ οὗτος ἦν πλούσιος· καὶ ἐζήτει ἰδεῖν τὸν Ἰησοῦν τίς ἐστι, καὶ οὐκ ἠδύνατο ἀπὸ τοῦ ὄχλου, ὅτι τῇ ἡλικίᾳ μικρὸς ἦν. Καὶ προδραμὼν ἔμπροσθεν, ἀνέβη ἐπὶ συκομωρέαν, ἵνα ἴδῃ αὐτόν· ὅτι δι᾿ ἐκείνης ἤμελλε διέρχεσθαι. Καὶ ὡς ἦλθεν ἐπὶ τὸν τόπον, ἀναβλέψας ὁ Ἰησοῦς εἶδεν αὐτὸν, καὶ εἶπε πρὸς αὐτόν· Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι. Καὶ σπεύσας κατέβη, καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων. Καὶ ἰδόντες ἅπαντες διεγόγγυζον, λέγοντες· Ὅτι παρὰ ἁμαρτωλῷ ἀνδρὶ εἰσῆλθε καταλῦσαι. Σταθεὶς δὲ Ζακχαῖος, εἶπε πρὸς τὸν Ἰησοῦν· Ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου, Κύριε, δίδωμι τοῖς πτωχοῖς. Καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν. Εἶπε δὲ πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰησοῦς· Ὅτι σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ ἐγένετο, καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστιν. Ἦλθε γὰρ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός.

(Λουκ. ΙΘ΄ 1—10).

Μικρὸς κατὰ τὸ σωματικὸν ἀνάστημα, ἀλλὰ μέγας κατὰ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν καρδίαν ὁ Ζακχαῖος, περὶ τοῦ ὁποίου μᾶς κάμνει λόγον τὸ σημερινὸν Εὐαγγέλιον. Ἤκουε νὰ γίνεται πολὺς λόγος περὶ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ τοῦ ἐγεννήθη ὄχι ἁπλῆ περιέργεια νὰ τὸν ἴδῃ, ἀλλὰ δίψα ἀκόρεστος, λαχτάρα μεγάλη, νὰ τὸν γνωρίσῃ, ν᾿ ἀκούσῃ τὴν ὑψηλὴν καὶ θείαν διδασκαλίαν του, νὰ ὠφεληθῇ ἀπ᾿ αὐτὴν, ν᾿ ἀφήσῃ τὰς ἁρπαγὰς

καὶ τὰς παρανομίας, τὰς ὁποίας ἔκαμνε, νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ γείνῃ δίκαιος καὶ ἐνάρετος. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸ κατορθώσῃ; Ὁ λαὸς περιεκύκλωνε τὸν Σωτῆρα πολὺς, αὐτὸς ἦτο κοντὸς κατὰ τὸ ἀνάστημα, ὡς μικρὸν παιδίον, καὶ ὅσον καὶ ἂν προσεπάθει δὲν ἠδύνατο νὰ τὸ κατορθώσῃ «ἀπὸ τοῦ ὄχλου», ἀπὸ τὸ πολὺ πλῆθος. Δὲν ἀποκάμνει ὅμως, δὲν ἀπελπίζεται, διότι, φαίνεται, εἶχε θέλησιν ἰσχυρὰν, ἦτο μέγας κατὰ τὴν καρδίαν καὶ ἤθελε νὰ χορτάσῃ τὴν μεγάλην του ἐπιθυμίαν, νὰ ἴδῃ τὸν Ἰησοῦν Χριστόν. Καὶ ἰδοὺ τί σοφίζεται. Πλησίον τοῦ δρόμου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ διήρχετο ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς ἦτο ἓν δένδρον, μία συκομωρέα, καὶ ἀναβαίνει ἐπάνω εἰς αὐτὴν, ἀπὸ ὅπου δὲν θὰ τὸν ἠμπόδιζε τὸ πλῆθος νὰ τὸν ἴδῃ. Μόλις δὲ ἐπλησίασεν ὁ Σωτὴρ, γνωρίζων ὡς καρδιογνώστης τὴν ζωηρὰν ἐπιθυμίαν τοῦ Ζακχαίου, ἡ ὁποία τὸν ἔκαμε ν' ἀναβῇ ἐπάνω εἰς τὸ δένδρον, τὸν ἐκύτταξε μὲ τὸ ἱλαρόν του βλέμμα καὶ τοῦ εἶπε: «Ζακχαῖε, σπεύσας κατάβηθι· σήμερον γὰρ ἐν τῷ οἴκῳ σου δεῖ με μεῖναι».

Τί μᾶς διδάσκει, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, αὐτὸ τὸ ἱστορικόν; Ὅτι ὅταν ὁ ἄνθρωπος θελήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ μὲ τὴν καρδίαν του νὰ μετανοήσῃ καὶ νὰ ἐπιστρέψῃ ἀπὸ τὴν πεπλανημένην ὁδὸν τοῦ κακοῦ, ὅλα τὰ ἐμπόδια, τὰ ὁποῖα τοῦ παρεμβάλλονται πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεώς του, τὰ θέτει κατὰ μέρος, τὰ ὑπερπηδᾷ, τὰ ἐκμηδενίζει. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο χρειάζεται θέλησις ἰσχυρὰ, ἡ ὁποία μόνον ἀπὸ μεγάλην καρδίαν ἀπορρέει. Μόνον ἡ ἰσχυρὰ θέλησις, χειραγωγουμένη, ἐννοεῖται, ὑπὸ συνέσεως, ἀναδεικνύει καὶ προάγει καὶ ἄτομα καὶ λαούς. Καὶ τὴν ἀλήθειαν ταύτην διδάσκει φανερὰ φανερὰ ἡ ἐθνική μας ἱστορία. Μὲ τὴν μεγάλην των καρδίαν, μὲ τὴν ἰσχυρὰν θέλησίν των ἀνεδείχθησαν οἱ πρόγονοί μας ἀληθινοὶ ἥρωες τόσον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὅσον καὶ κατὰ τοὺς νεωτέρους. Ἂς ἀφήσωμεν κατὰ μέρος τὰ ἄλλα ἄπειρα παραδείγματα καὶ ἂς λάβωμεν ἓν μόνον ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν ἱστορίαν τοῦ Ἔθνους μας, τὸν Μέγαν Ἀλέξανδρον καὶ ἀπὸ τὴν νεωτέραν ἱστορίαν τοὺς ἐνδόξους ἥρωας τῆς μεγάλης ἐπαναστάσεως τοῦ 1821. Μὲ τὴν ἰσχυρὰν θέλησίν των ὁ μὲν Μέγας Ἀλέξανδρος ὑπερενίκησεν ὅλα τὰ πολλὰ ἐμπόδια, τὰς ἐλλείψεις τῶν μέσων τῆς συγκοινωνίας, ἐπέρασε ποταμοὺς, ὄρη, ἄγνωστα, δύσβατα καὶ κινδυνώδη μέρη, ἐκυρίευσε πόλεις καὶ κράτη ὁλόκληρα, διὰ νὰ μεταδώσῃ εἰς ὅλον τὸν τότε γνωστὸν κόσμον τὸν Ἑλληνικὸν πολιτισμὸν καὶ πραγματικῶς τὸν μετέδωκεν, οἱ δὲ ἐθνικοί μας ἥρωες μὲ τὴν μεγάλην των καρδίαν, μὲ τὴν ἐκ ταύτης ἀπορρέουσαν ἰσχυρὰν θέλησίν των, ὀλίγοι αὐτοὶ, διεσκορπισμένοι ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀσύντακτοι, ἀσθενεῖς κατὰ τὰς ὑλικὰς δυνάμεις, ἀνέλαβον τὸν ἱερὸν ἀγῶνα τῆς ἀπελευθερώσεως τοῦ δούλου Ἔθνους πρὸς ἰσχυρὸν, συντεταγμένον καὶ πλούσιον κράτος, κατέρριψαν τὸν κολοσσὸν, κατενίκησαν τὸν δυνατὸν, ἠλευθέρωσαν τὴν ἱερὰν γῆν τῶν πατέρων μας, ἐξεδίωξαν τὸν τύραννον καὶ ἐθαυμάσθησαν ὑπὸ τοῦ κόσμου καὶ ἐδόξασαν τὸ ὄνομά των. Καὶ κατώρθωσαν ὅλα αὐτὰ τὰ θαυμαστὰ ἔργα μὲ τὴν δύναμιν τὴν ὁποίαν τοῖς ἔδιδεν ἡ ἰσχυρὰ θέλησίς των, ἡ μεγάλη των καρδία. Υἱοὶ ἐκείνων καὶ ἀπόγονοι καὶ ἡμεῖς ἔχομεν κληρονομικὸν χρέος νὰ τοὺς μιμώμεθα, ἐὰν θέλωμεν νὰ φέρωμεν ἀξίως τὸ ἔντιμον ὄνομα τοῦ Ἕλληνος, ἐὰν θέλωμεν νὰ προοδεύσωμεν, ν' ἀναπτυχθῶμεν, ν' ἀποκτήσωμεν τὴν δόξαν, τὴν ὁποίαν εἶχον ἐκεῖνοι.

Καὶ ὁ μὲν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐκάλεσε τὸν Ζακχαῖον νὰ καταβῇ ἀπὸ τὸ δένδρον διὰ νὰ μείνῃ εἰς τὸν οἶκόν του. Τί δὲ ἔκαμεν ὁ Ζακχαῖος; «Σπεύσας -λέγει- κατέβη καὶ ὑπεδέξατο αὐτὸν χαίρων». Ἡ ὑποδοχὴ αὕτη καὶ ἡ χαρὰ μὲ τὴν ὁποίαν ἔγεινεν, ἀποδεικνύουν ὅτι ὁ Ζακχαῖος συνησθάνθη τὴν ἁμαρτωλόν του κατάστασιν καὶ ἀπεφάσισε νὰ ἀπαλλαχθῇ ἀπ᾿ αὐτὴν, νὰ μετανοήσῃ, ν᾿ ἀλλάξῃ ζωὴν, ὄχι μὲ λόγια ἁπλᾶ, ἀλλ᾿ ἀληθῶς καὶ πραγματικῶς, καὶ τὸ ἀπέδειξεν ἐμπράκτως καὶ ἀμέσως. «Κύριε, εἶπεν εἰς τὸν Ἰησοῦν Χριστὸν, ἰδοὺ τὰ ἡμίση τῶν ὑπαρχόντων μου δίδωμι τοῖς πτωχοῖς· καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν». Ἰδοὺ, ἀγαπητοὶ, μετάνοια ἀληθινὴ καὶ πραγματική. Ἀπεφάσισε νὰ μετανοήσῃ, μετενόησε καὶ τὸ ἀπέδειξεν ἐμπράκτως μὲ τὴν δωρεὰν τῆς ἡμισείας περιουσίας του εἰς τοὺς πτωχοὺς, καὶ μὲ τὴν προθυμίαν ν᾿ ἀποζημιώσῃ τετραπλάσια πάντα ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον εἶχεν ἀδικήσει. Ἰδοὺ δὲ καὶ οἱ καρποὶ τῆς τοιαύτης μετανοίας· «σήμερον -λέγει ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς- σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ γέγονε». Καὶ ἡμεῖς, ἀγαπητοὶ ἀδελφοὶ, οἱ ὁποῖοι ὑποπίπτομεν συχνὰ εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἄλλος εἰς τὸ ψεῦδος, ἄλλος εἰς τὴν κλοπὴν, ἄλλος εἰς τὴν ἀδικίαν καὶ ἄλλος εἰς ἄλλα εἴδη ἁμαρτημάτων, καὶ ἔχομεν ἀνάγκην τῆς μετανοίας διὰ νὰ ἀπαλλαχθῶμεν ἀπὸ τὰς βαρείας συνεπείας τῆς ἁμαρτίας καὶ εἰς τὴν παροῦσαν καὶ εἰς τὴν μέλλουσαν ζωὴν, χρέος ἔχομεν νὰ μιμηθῶμεν τὸ παράδειγμα τοῦ Ζακχαίου εἰς τὸ κεφάλαιον αὐτὸ τῆς μετανοίας καὶ νὰ μὴ ἔχωμεν τὴν πεπλανημένην ἰδέαν ὅτι διὰ τὴν σωτηρίαν μας εἶνε ἀρκετὸν νὰ ἐξομολογηθῶμεν τὰς ἁμαρτίας μας εἰς τὸν πνευματικὸν πατέρα, νὰ λάβωμεν τὴν συγχώρησιν παρ᾿ αὐτοῦ, χωρὶς νὰ μεταβάλωμεν κατόπιν βίον. Κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς ἁγίας ἡμῶν Θρησκείας χρεωστοῦμεν νὰ μὴ ἐπαναλαμβάνωμεν τὰς ἁμαρτίας, τὰς ὁποίας ἐξωμολογήθημεν, καὶ ὄχι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ νὰ κάμνωμεν ἀκριβῶς τὸ ἐναντίον· «Ἔκκλινον ἀπὸ κακοῦ καὶ ποίησον ἀγαθόν» (Ψαλμ. ΛΓ΄. 15), ψάλλει ὁ προφήτης Δαβίδ. «Ποιήσατε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας» διδάσκει ὁ θεῖος Πρόδρομος (Ματθ. Γ΄ 8). Καὶ τοῦτο εἶνε τὸ λογικὸν, τὸ δίκαιον, τοῦτο δὲ σημαίνει καὶ ἡ λέξις ***μετάνοια,*** ἀλλαγὴν νοῦ, σκέψεως, θελήσεως, ἀλλαγὴν ἑπομένως ἔργων. Ἂς ἐνθυμηθῶμεν τὸν Ἰούδαν. Ὁ Ἰούδας ἐξωμολογήθη τὸ ἁμάρτημά του, μετενόησε· «ἥμαρτον -ἐφώναζεν- ἥμαρτον παραδοὺς αἷμα ἀθῷον». Ἀλλὰ μεθ᾿ ὅλην τὴν ἐξομολόγησιν καὶ τὴν φαινομένην μετάνοιάν του, δὲν ἐσώθη· διὰ τί ἆρά γε; διότι δὲν ἔδειξε καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας, ἐξωμολογήθη ἁπλῶς, ἀλλὰ δὲν ἤλλαξε βίον· «ἀπελθὼν -λέγει τὸ ἱερὸν Εὐαγγέλιον- ἀπήγξατο» ὑπῆγε καὶ ἐκρεμάσθη. Ἐνῷ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος ἐσώθη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν τῆς ἀρνήσεως τοῦ Ἰ. Χριστοῦ, διότι «ἔκλαυσε πικρῶς», διότι ἔδειξεν εἰς τὸν μετὰ ταῦτα βίον του ὅτι μετενόησε διὰ τὸ ἁμάρτημά του καὶ ἀφωσιώθη μὲ ζῆλον εἰς τὸ ἀποστολικόν του ἔργον. Μετάνοια λοιπὸν ἀληθινὴ καὶ ἔργα καλὰ καὶ θεάρεστα μετ᾿ αὐτὴν, ἰδοὺ τὰ σωτήρια διδάγματα τοῦ σημερινοῦ Εὐαγγελίου, τὰ ὁποῖα πρὸς ὠφέλειάν μας πρέπει νὰ φυλάττωμεν.

ΑΙ ΕΝΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΘΕΟΥ

ΠΡΩΤΗ ΕΝΤΟΛΗ

Α΄.

«*Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, ἐξ οἴκου δουλείας*». (*Ἐξοδ. κ. 2*).

Τρεῖς χιλιάδας ὀκτακόσια τριάκοντα ἓξ ἔτη ἀπὸ κτίσεως κόσμου, χίλια πεντακόσια ἑβδομήκοντα τέσσαρα ἔτη ἀπὸ τοῦ κατακλυσμοῦ, τετρακόσια εἴκοσι καὶ ἐννέα ἔτη ἀπὸ τῆς Κλήσεως τοῦ Ἀβραάμ, τὸν τρίτον μῆνα ἀπὸ τῆς ἐξ Αἰγύπτου ἐξόδου των οἱ Ἰσραηλῖται ἦσαν ἐσκηνωμένοι παρὰ τοὺς πρόποδας τοῦ ὄρους Σινᾶ. Τότε ὁ Θεὸς καλεῖ Μωϋσῆν τὸν ἑαυτοῦ θεράποντα καὶ ἀρχηγὸν τῶν Ἰσραηλιτῶν καὶ λέγει εἰς αὐτόν· «Διαμάρτυραι τῷ λαῷ καὶ ἅγνισον αὐτοὺς σήμερον καὶ αὔριον, καὶ πλυνάτωσαν τὰ ἱμάτια, καὶ ἔστωσαν ἕτοιμοι εἰς τὴν ἡμέραν τὴν τρίτην. Τῇ γὰρ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ καταβήσεται Κύριος ἐπὶ τὸ ὄρος τὸ Σινὰ ἐναντίον παντὸς τοῦ λαοῦ...». Ὁ Μωϋσῆς ἐξετέλεσε κατὰ γράμμα τὴν διαταγὴν τοῦ Θεοῦ. Τῇ ἡμέρᾳ δὲ τῇ τρίτῃ λίαν πρωῒ ἐγένοντο φωναὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ νεφέλη γνοφώδης ἐπ᾽ ὄρους Σινᾶ· φωνὴ τῆς σάλπιγγος ἤχει μέγα· καὶ ἐπτοήθη πᾶς ὁ λαός. Τὸ ὄρος τὸ Σινᾶ ἐκαπνίζετο ὅλον διὰ τὸ καταβεβηκέναι ἐπ᾽αὐτὸ τὸν Θεὸν ἐν πυρί. Καὶ ἀνέβαινεν ὁ καπνὸς, ὡσεὶ καπνὸς καμίνου. Ἐκ τοῦ μέσου δὲ τοῦ ὄρους ἠκούσθη φωνὴ λέγουσα:

«Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὅστις ἐξήγαγόν σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου, » ἐξ οἴκου δουλείας. Οὐκ ἔσονταί σοι θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς ὁμοίωμα, ὅσα ἐν τῷ οὐρανῷ ἄνω, » καὶ ὅσα ἐν τῇ γῇ κάτω, καὶ ὅσα ἐν τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς γῆς. » Οὐ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. Ἐγώ γάρ εἰμι » Κύριος ὁ Θεός σου, Θεὸς ζηλωτής. Οὐ λήψει τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ » Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. Οὐ γὰρ μὴ καθαρίσῃ Κύριος ὁ Θεός σου τὸν » λαμβάνοντα τὸ ὄνομα αὐτοῦ ἐπὶ ματαίῳ.

» Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν· ἓξ ἡμέρας » ἐργᾷ καὶ ποιήσεις πάντα τὰ ἔργα σου· τῇ δὲ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ σάββατ » Κυρίῳ τῷ Θεῷ σου· οὐ ποιήσεις ἐν αὐτῇ πᾶν ἔργον σὺ καὶ ὁ υἱός σου » καὶ ἡ θυγάτηρ σου, ὁ παῖς σου καὶ ἡ παιδίσκη σου, ὁ βοῦς σου καὶ τ

» *ὑποζύγιόν σου, καὶ πᾶν κτῆνός σου, καὶ ὁ προσήλυτος ὁ παροικῶν*
» *ἐν σοί. Ἐν γὰρ ἓξ ἡμέραις ἐποίησε Κύριος τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν*
» *καὶ τὴν θάλασσαν καὶ πάντα τὰ ἐν αὐτοῖς καὶ κατέπαυσε τῇ ἡμέρᾳ τῇ*
» *ἑβδόμῃ· διὰ τοῦτο εὐλόγησε Κύριος τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην, καὶ ἡγία-*
» *σεν αὐτήν.*

» *Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου, ἵνα εὖ σοι γένηται, καὶ*
» *ἵνα μακροχρόνιος γένῃ ἐπὶ τῆς γῆς.*

» *Οὐ φονεύσεις.*

» *Οὐ μοιχεύσεις.*

» *Οὐ κλέψεις.*

» *Οὐ ψευδομαρτυρήσεις κατὰ τοῦ πλησίον σου μαρτυρίαν ψευδῆ.*

» *Οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον σου· οὐκ ἐπιθυμήσεις*
» *τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου, οὔτε τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ, οὔτε τὸν παῖδα*
» *αὐτοῦ, οὔτε τὴν παιδίσκην αὐτοῦ, οὔτε τοῦ βοὸς αὐτοῦ, οὔτε τοῦ ὑπο-*
» *ζυγίου αὐτοῦ, οὔτε παντὸς κτήνους αὐτοῦ, οὔτε ὅσα τῷ πλησίον σου*
» *ἐστι».*

«Ταῦτα τὰ ῥήματα», προστίθησιν ἡ ἱερὰ Βίβλος τοῦ Δευτερονομίου, ἐλάλησε Κύριος πρὸς πᾶσαν τὴν συναγωγὴν, ἐν τῷ ὄρει, ἐκ μέσου τοῦ πυρός· Σκότος, γνόφος, θύελλα, φωνὴ μεγάλη· καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας καὶ ἔδωκε Μωϋσεῖ τῷ δούλῳ αὐτοῦ.

Ἐκ τῶν μέχρι τοῦδε ἱστορηθέντων ἐμάθομεν καὶ γινώσκομεν ἤδη τὸ κείμενον τῶν δέκα τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν. Ἡ τάξις τόρα ἀπαιτεῖ ὅπως προβῶμεν εἰς τὴν ἐξήγησιν μιᾶς ἑκάστης τῶν θείων ἐντολῶν. Ἀλλὰ δὲν θὰ προβῶμεν ἀμέσως εἰς τὴν ἐξήγησιν ταύτην διότι εἶναι ἀνάγκη νὰ λύσωμεν προηγουμένως τὰ ἑξῆς τρία ζητήματα :

α) *Αἱ δέκα ἐντολαὶ* εἶναι καὶ τῷ ὄντι δέκα τὸν ἀριθμόν ;

β) *Αἱ δέκα ἐντολαὶ* κατέχουσιν, ὅπως εἶναι διατεταγμέναι, τὴν προσήκουσαν εἰς ἑκάστην θέσιν ;

γ) *Ἡ τήρησις τῶν δέκα ἐντολῶν* εἶναι ὑποχρεωτική, εἶναι ἐπιβεβλημένη εἰς ἡμᾶς ;

Ἂς λύσωμεν ἓν ἕκαστον τῶν ζητημάτων τούτων κατὰ σειράν.

Πρῶτον· Αἱ δέκα ἐντολαὶ εἶναι καὶ τῷ ὄντι δέκα τὸν ἀριθμὸν καὶ οὐχὶ περισσότεραι ἢ ὀλιγώτεραι ;

Βεβαίως. Ἡ Ἁγία Γραφὴ βεβαιοῖ ἡμᾶς περὶ τούτου. «Ἐνετείλατο ὑμῖν Κύριος ποιεῖν τὰ *δέκα ῥήματα*, καὶ ἔγραψεν αὐτὰ ἐπὶ δύο πλάκας λιθίνας». Τὰ *δέκα ῥήματα* εἶναι αἱ δέκα ἐντολαί. Οὕτως ἠννόησε τὴν ῥῆσιν ταύτην τοῦ Δευτερονομίου καὶ ἡ Ἰουδαϊκὴ καὶ ἡ Χριστιανικὴ παράδοσις. Ὅπως λοιπὸν ὑπάρχουν ἑπτὰ Μυστήρια, οὔτε περισσότερα, οὔτε ὀλιγώτερα· ὅπως τὰ ἄρθρα τοῦ Συμβόλου τῆς Πίστεως εἶναι δώδεκα, οὔτε πλείονα, οὔτε ὀλιγώτερα, οὕτως, οὔτε περισσότεραι, οὔτε ὀλιγώτεραι, ἀλλὰ *δέκα* ἀκριβῶς εἶναι καὶ αἱ ἐντολαὶ τοῦ Θεοῦ, αἵτινές εἰσιν ἡ ἐπιτομὴ καὶ ἡ σύνοψις ὁλοκλήρου τοῦ Θείου Νόμου, καὶ ὄχι μόνον τοῦ Θείου Νόμου, ἀλλὰ καὶ παντὸς ἀνθρωπίνου νόμου· διότι πᾶς ἀνθρώπινος νόμος, ὅστις δὲν εἶναι σύμφωνος πρὸς τὸν Νόμον τῶν δύο πλακῶν, δὲν εἶναι νόμος κατὰ τὴν ἀληθῆ τῆς λέξεως ἔννοιαν. Ὁ Δεκάλογος οὐδὲν

ἕτερόν ἐστιν εἰμὴ ὁ φυσικὸς Νόμος συστηματοποιηθεὶς εἰς γραπτὸν Νόμον· ὁ δὲ φυσικὸς νόμος, ὅπως καὶ προηγουμένως ἀνέπτυξα, οὐδὲν πλέον οὐδ᾽ ἔλαττόν ἐστιν, εἰμὴ ὁ αἰώνιος νόμος ὁ ἐντετυπωμένος, ὁ ἐμπεφυτευμένος ἐν τῇ καρδίᾳ τῶν λογικῶν πλασμάτων. Πᾶς λοιπὸν νόμος ἀνθρώπινος, ὅστις δὲν θεμελιοῦται ἐπὶ τῶν δέκα ἐντολῶν, οὗτος ἀντιστρατεύεται εἰς τὸν φυσικὸν νόμον καὶ κατ᾽ ἀκολουθίαν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν αἰώνιον Νόμον. Ἂς ἀκούσωσι ταῦτα οἱ ἔχοντες τὴν ἐξουσίαν τοῦ νομοθετεῖν, εἴτε Βασιλεῖς λέγονται οὗτοι, εἴτε Γερουσίαι, εἴτε Βουλαί. Ἂς ἀκούσωσι ταῦτα οἱ ἔχοντες τὴν φοβερὰν ταύτην ἐξουσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἂς ἔχωσι πάντοτε ὡς βάσιν καὶ θεμέλιον τοῦ νομοθετικοῦ αὐτῶν ἔργου τὰς δύο λιθίνας πλάκας τοῦ Δεκαλόγου.

Δεύτερον· Κατέχουσιν ἆρά γε αἱ δέκα ἐντολαὶ τὴν ἁρμόζουσαν εἰς ἑκάστην θέσιν;

Ἀναμφιβόλως. Αἱ τέσσαρες πρῶται ἐντολαὶ ἀποτελοῦσιν ἴδιον κεφάλαιον. Ἀντικείμενον ἔχουσι τὸν Θεὸν, ὅστις εἶναι ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος πάντων τῶν ὄντων. Μόναι δ᾽ αὗται ἦσαν ἐγγεγραμμέναι ἐπὶ τῆς πρώτης πλακός. Ἐκτὸς τούτου αὗται διακρίνονται καὶ μεταξύ των. Ἡ πρώτη δὲν δύναται νὰ ἦναι ἄλλο τι, εἰμὴ πρώτη, ἡ δευτέρα, δευτέρα, ἡ τρίτη, τρίτη καὶ οὕτω καθεξῆς. Εἰς πᾶσαν κοινωνίαν ἀνθρώπων παρατηροῦμεν, ὅτι τὸ πρώτιστον καθῆκον τῶν μελῶν αὐτῆς εἶναι νὰ ὑποτάσσωνται εἰς ἐκεῖνον, ὅστις εἶναι ὁ ἀνώτατος αὐτῶν ἄρχων, καὶ οὐδεμίαν νὰ ἔχωσι σχέσιν πρὸς τοὺς ἐχθροὺς αὐτοῦ. Ἰδοὺ ἡ πρώτη καὶ ἡ δευτέρα ἐντολή... «Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου... οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ... Οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον». Ἀφ᾽ οὗ δ᾽ ὁ Θεὸς ἀναγνωρίζεται καὶ ἀνακηρύσσεται ὁ ὑπέρτατος Ἄρχων, εἰς Αὐτὸν ὀφείλεται πᾶς σεβασμὸς καὶ ἀπαγορεύεται πᾶσα κατ᾽ αὐτοῦ προσβολή. Ἰδοὺ ἡ τρίτη ἐντολή: «Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ». Εἶτα ἐφεξῆς, ἐὰν τὰ πάντα πρὸς δόξαν αὐτοῦ δέον νὰ γένωνται, ἐὰν ὡρίσθη ἰδία ἡμέρα πρὸς λατρείαν αὐτοῦ, ἡ ἡμέρα αὕτη δέον νὰ τηρῆται καὶ νὰ ἦναι ἀφιερωμένη εἰς τὴν τούτου λατρείαν. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ἡ τετάρτη ἐντολὴ «Μνήσθητι τὴν ἡμέραν τῶν σαββάτων ἁγιάζειν αὐτήν».

Αἱ ἑπόμεναι ἓξ ἐντολαὶ αἱ γεγραμμέναι ἐπὶ τῆς δευτέρας πλακὸς καὶ ἀποτελοῦσαι τὸ δεύτερον κεφάλαιόν εἰσιν ἄριστα ἐπίσης διατεταγμέναι. Αἱ ἐντολαὶ αὗται ἀποβλέπουσι τὸν πλησίον. Λοιπὸν ἡ ἀκρίβεια τῆς τάξεως ἀπαιτεῖ, ὅπως ἡ πρώτη ἐντολὴ τοῦ δευτέρου κεφαλαίου ἀναφέρηται εἰς ἐκείνους, οἵτινες ὑπὲρ πάντας τοὺς πλησίον εἶναι οἱ μᾶλλον πλησίον ἡμῶν, εἰς τοὺς πατέρας καὶ τὰς μητέρας ἡμῶν, εἰς τοὺς ὁποίους μετὰ τὸν Θεὸν ὀφείλομεν τὴν ἡμετέραν ὕπαρξιν. «Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου». Αἱ πέντε τελευταῖαι ἐντολαὶ αἱ ἀφορῶσαι οὐχὶ εἰς πρόσωπα, ἀλλ᾽ εἰς τὰ ἀγαθὰ τοῦ πλησίον, ἄριστα ἐπίσης ἔχουσι ταξινομηθῆ. Βαρύτερον καταδικάζεται ἡ πρᾶξις παρὰ ὁ λόγος, βαρύτερον δὲ καταδικάζεται ὁ λόγος παρὰ ἡ ἐπιθυμία. Κατὰ τὴν τάξιν ταύτην ἔχουσι τεθῆ αἱ πέντε αὗται ἐντολαί: «οὐ φονεύσεις, οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις τὴν γυναῖκα, οὔτε τὴν οἰκίαν τοῦ πλησίον σου». Ὁμολογουμένως αἱ ἁμαρτίαι, τὰς ὁποίας ἀπαγορεύουσιν αἱ ἐντολαὶ αὗται εἶναι βαρεῖαι, ἀλλ᾽ οὐδεὶς ὁ μὴ διαβλέπων καί τινα δια-

φορὰν μεταξὺ αὐτῶν. Ὁ φονεὺς εἶναι ἄξιος μείζονος καταδίκης τοῦ μοιχοῦ, ὁ μοιχὸς τοῦ κλέπτου, ὁ κλέπτης τοῦ ψευδομάρτυρος, ὁ ψευδομάρτυς τοῦ συλλαμβάνοντος τὴν πονηρὰν ἐπιθυμίαν. Πόσον ἀξιοθαύμαστον εἶναι ὄντως τὸ νομοθετικὸν ἔργον τοῦ Θεοῦ!

Τρίτον ζήτημα. Ἡ τήρησις τῶν δέκα τούτων ἐντολῶν εἶναι ἐπιβεβλημένη εἰς ἡμᾶς; Εἴμεθα ὑποχρεωμένοι νὰ τηρῶμεν τὰς δέκα ἐντολάς;

Βεβαίως· εἴμεθα ὑποχρεωμένοι εἰς τὴν τήρησιν τῶν ἐντολῶν ὅτε διετελοῦμεν ἀκόμη ὑπὸ τὸν φυσικὸν νόμον. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο ὀνομάζεται ἡ ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Μωϋσέως χρονικὴ περίοδος, αἱ τρεῖς δηλονότι χιλιάδες καὶ ὀκτακόσια τριάκοντα ἓξ ἔτη, τὰ ὁποῖα διέρρευσαν ἀπὸ τοῦ Ἀδὰμ μέχρι τοῦ Μωϋσέως. Ὅσον μακρὰν καὶ ἂν ἀνέλθωμεν πρὸς τὰς ἀρχαίας γενεάς, θὰ ἴδωμεν ὅτι οὐδέποτε ἐπετράπη εἰς τοὺς ἀνθρώπους, εἰς οἱανδήποτε ἐποχὴν καὶ ἐὰν οὗτοι ἔζησαν, οἱοσδήποτε καὶ ἂν ἦτον ὁ βαθμὸς τῆς τούτων ἀναπτύξεως, οὐδέποτε, λέγομεν, ἐπετράπη τοῖς ἀνθρώποις τὸ λατρεύειν ἑτέρῳ Θεῷ, πλὴν τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, οὐδέποτε ἐπετράπη τὸ ἐπιορκεῖν, τὸ βλασφημεῖν, τὸ ἀτιμάζειν τοὺς γονεῖς, τὸ ἀφαιρεῖν ἀπὸ τοῦ πλησίον, ἢ τὴν ζωήν, ἢ τὴν τιμήν, ἢ τὴν περιουσίαν, ἢ τὴν γυναῖκα. Ἂς μὴ πλανώμεθα. Τὸ ἀνακηρύξαν ὡς ἁμάρτημα, τὸ καταδικάσαν ὡς ἔγκλημα τὴν εἰδωλολατρείαν, τὴν ἐπιορκίαν, τὴν βλασφημίαν, τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ἀσέβειαν, τὸν φόνον, τὴν μοιχείαν, τὴν κλοπήν, τὴν ψευδομαρτυρίαν, τὰς πονηρὰς ἐπιθυμίας, τοῦτο δὲν ἦτο νόμος γραπτός, διότι ὁ γραπτὸς νόμος ἐγράφη βραδύτερον ὑπ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἦτον ὁ *αἰώνιος νόμος*, ὁ φυσικὸς νόμος, ὁ νόμος ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον φέρομεν ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ὅστις οὐδόλως εἶναι μεταγενέστερος ἡμῶν, ἀλλ' ὅστις εἶναι *ἐμπεφυτευμένος* ἐν ἡμῖν, καὶ διὰ τοῦ ὁποίου πᾶς ἄνθρωπος ἐρχόμενος εἰς τὸν κόσμον, ἀκόμη καὶ καθ' ἣν ἐποχὴν νόμοι θετικοὶ δὲν ὑπῆρχον, ἠδύνατο νὰ διακρίνῃ τὸ ἀγαθὸν τοῦ κακοῦ, τὸ δίκαιον τοῦ ἀδίκου, τὴν ἀρετὴν τῆς κακίας. Ὅταν ὁ γραπτὸς νόμος ἔλειπεν ὁ ἄνθρωπος ὁ ἴδιος ἐγένετο εἰς ἑαυτὸν νόμος. «*Ὅταν*, ἀποφαίνεται ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, *ὅταν γὰρ ἔθνη τὰ μὴ νόμον ἔχοντα φύσει τὰ τοῦ νόμου ποιεῖ, οὗτοι νόμον μὴ ἔχοντες, ἑαυτοῖς εἰσὶ νόμος*».

Ἡ τήρησις τῶν δέκα ἐντολῶν ἦτον ἐπιβεβλημένη καὶ ὅτε διετελοῦμεν ὑπὸ τὸν γραπτὸν νόμον. Μὲ τὸ ὄνομα τοῦτο καλεῖται ἡ ἀπὸ τοῦ Μωϋσέως μέχρι τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ χρονικὴ περίοδος. Ἦτό ποτε δυνατὸν νὰ ἀνακαινίσῃ ὁ Θεὸς τὸν φυσικὸν νόμον μεταποιῶν αὐτὸν εἰς γραπτόν, νὰ χαράξῃ τοῦτον διὰ τῶν ἰδίων δακτύλων ἐπὶ τῶν λιθίνων πλακῶν, νὰ δημοσιεύσῃ τοῦτον τόσον πανηγυρικῶς, ὅπως οὗτος, ἐν ᾧ ὡς φυσικὸς νόμος ἦτον ὑποχρεωτικός, καταντήσῃ ἤδη, ὡς γραπτός, νεκρὸν γράμμα; Οὐχὶ βεβαίως. Ὁ Θεὸς δὲν ἐννοεῖ νὰ μείνῃ ὁ νόμος του νεκρὸν γράμμα. Τοῦτο καταφαίνεται εὐθὺς ἐκ τῶν πρώτων λέξεων τῆς πρώτης ἐντολῆς, ὅπου ὁ Θεὸς λαλεῖ, καὶ λαλεῖ ὡς ἀπόλυτος Κύριος. «Ἐγώ εἰμι Κύριος ὁ Θεός σου, ὁ ἐξαγαγών σε ἐξ οἴκου δουλείας». Ἀναγνώσατε ἤδη καὶ αὐτὸν τὸν Νόμον. Ἕκαστον ἄρθρον τοῦ Θείου Νόμου ἐπιβάλλεται εἰς τὸν ἄνθρωπον ἐπιτακτικῶς. «*Οὐκ ἔσονταί σοι Θεοὶ ἕτεροι πλὴν ἐμοῦ. Οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. Ἁγίασον τὴν ἡμέραν Κυρίου τοῦ Θεοῦ σου. Τίμα τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. Οὐ φονεύσεις,*

οὐ μοιχεύσεις, οὐ κλέψεις, οὐ ψευδομαρτυρήσεις, οὐκ ἐπιθυμήσεις πάντα ὅσα τῷ πλησίον σου ἐστιν». Ἀλλ᾽ οὔτε ὁ Μωϋσῆς ἐφαντάσθη ὅτι ὁ νόμος ἐδόθη διὰ νὰ μείνῃ νεκρὸν γράμμα. Τοῦτο καταδείκνυται ἐκ τοῦ ἕκτου κεφαλαίου τοῦ Δευτερονομίου. Τὰς ἐντολὰς ταύτας, λέγει, τὰς ὁποίας ὁ Θεὸς ἐνεχείρισεν ἡμῖν ἐπὶ λίθου γεγραμμένας, θὰ ἐγγράψετε ἐν ταῖς πλαξὶ τῶν καρδιῶν ὑμῶν. *«Καὶ ἔσται τὰ ῥήματα ταῦτα ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ ἐν τῇ ψυχῇ σου· καὶ προβιβάσεις αὐτὰ τοὺς υἱούς σου, καὶ λαλήσεις ἐν αὐτοῖς καθήμενος ἐν οἴκῳ, καὶ πορευόμενος ἐν ὁδῷ, καὶ κοιταζόμενος καὶ διανιστάμενος, καὶ ἀφάψεις αὐτὰ εἰς σημεῖον ἐπὶ τῆς χειρός σου, καὶ ἔσται ἀσάλευτον πρὸ ὀφθαλμῶν σου, καὶ γράψετε αὐτὰ ἐπὶ τὰς φλιὰς τῶν οἰκιῶν ὑμῶν, καὶ τῶν πυλῶν ὑμῶν»*. Βλέπετε πόσον αὐστηρὰ καὶ ἔντονος εἶναι ἡ γλῶσσα τοῦ Μωϋσέως; Τίς δύναται ἤδη νὰ διϊσχυρισθῇ, ὅτι ἡ τήρησις τῶν δέκα ἐντολῶν δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, δὲν εἶναι ἐπιβεβλημένη εἰς πάντας;

Αἱ δέκα ἐντολαί, τέλος, εἶναι ὑποχρεωτικαὶ καὶ ὑπὸ τοῦ νόμου τῆς Χάριτος. Νόμος δὲ τῆς Χάριτος λέγεται ὁ Εὐαγγελικὸς Νόμος, ὁ Νόμος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ. Περὶ τούτου πλείστας ἔχομεν ἀποδείξεις. Ἐρωτηθείς ποτε ὁ Σωτὴρ παρά τινος, τί ὤφειλε νὰ πράξῃ ὅπως εἰσέλθῃ εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν, ἀπήντησεν: « Εἰ θέλεις εἰσελθεῖν εἰς τὴν ζωήν, τήρησον τὰς ἐντολάς». Ὁ Ἀπ. Παῦλος ἐπιστέλλων πρὸς τοὺς Κορινθίους λέγει. Τὸ νὰ περιτέμνεσθε ἢ ὄχι, τοῦτο οὐδεμίαν ἔχει σημασίαν. Τὸ σπουδαῖον καὶ ἐπιβεβλημένον εἰς ὑμᾶς εἶναι ἡ τήρησις τῶν ἐντολῶν. «*Ἡ περιτομὴ οὐδέν ἐστι*, καὶ ἡ ἀκροβυστία οὐδέν ἐστι, ἀλλὰ τήρησις ἐντολῶν Θεοῦ». Ναί, δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ πίστις εἰς τὸν Χριστιανὸν πρὸς σωτηρίαν, ἀλλ᾽ ἀπαιτεῖται προσέτι καὶ ἐπιβάλλεται μάλιστα ἡ *τήρησις τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ*. Ὁ Χριστιανὸς δὲ ὁ καταπατῶν καὶ ἀθετῶν τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, εἶναι ἄξιος αὐστηροτάτης τιμωρίας, διότι οὗτος εὐκολώτερον παντὸς ἄλλου ἀνθρώπου δύναται νὰ τηρήσῃ τὰς ἐντολὰς διὰ τῆς βοηθείας τῆς Χάριτος τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. Ὁ Χριστιανός, ὅπως καὶ προηγουμένως εἴπομεν, ἔχει ὡς βοηθόν του τὴν Θείαν Χάριν, τῆς ὁποίας ἐστεροῦντο οἱ πρὸ Χριστοῦ ἄνθρωποι. Διὰ τῆς μεγάλης δὲ ταύτης καὶ μεγαλουργοῦ δυνάμεως, τῆς Θείας δηλονότι Χάριτος, δύναται ὄχι μόνον τὸν Νόμον τοῦ Θεοῦ ὁλόκληρον καὶ κατὰ γράμμα νὰ τηρήσῃ, ἀλλὰ καὶ εἰς δυσθεώρητα ὕψη Εὐαγγελικῆς τελειότητος νὰ ἐξυψωθῇ· ἀρκεῖ μόνον νὰ θελήσῃ καὶ ἀποφασίσῃ τοῦτο ὁ ἴδιος. Ἡ Χάρις τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἴη μετὰ πάντων τῶν Ὀρθοδόξων Χριστιανῶν, ἐνισχύουσα καὶ ἐνδυναμοῦσα αὐτοὺς εἰς τὴν τήρησιν τῶν σωτηρίων τοῦ Θεοῦ ἐντολῶν. Ἀμήν.